

ارائه مدل کیفی از متغیرهای اثر گذار بر ارزش زیبایی شناسی منظر شهری (مورد پژوهی: شهر بابل)

المیرا رفیع زاده ملکشاه^۱ زهرا سادات سعیده زرابادی^۲، اسماعیل شیعه^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۷

چکیده:

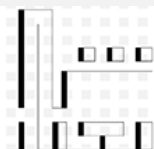
از مناظر شهر و وصف طراحی آن در شهرهای امروزی می توان دریافت ، که همچنان در ارائه چارچوب هایی برای مولفه های طراحی منظر شهر ، دچار خلا نظری و عملیاتی می باشیم. با مطالعه سیر تکامل مفهوم منظر در بستر طراحی شهر، می توان فهمید، ارزش "زیبایی" و مفاهیم نهفته در آن همچون کل نگری، ادراک، حس مکان و هویت ، زیبایی را به نقطه عطفی تبدیل می کند که در تمامی رویکرد ها نسبت به منظر، به نوعی قابل برداشت است. در تعاریف به روز از زیبایی، می گویند مفهومی است که باید توسط انسان، ادراک و تجربه شود و در خلال این تجربه روزمره است که، فرآیند پاسخ گویی ، قضاوت ، ارزش گذاری و رفتار متقابل انسان نسبت به آن نیز شکل میگیرد. هدف مقاله، بررسی کیفی متغیرهای موثر بر طراحی منظر شهر با رویکرد زیبایی شناسی از نگاه مردم به عنوان کاربران اصلی محیط زندگی شان است. بدین منظور به روش داده بنیاد، با نمونه آماری ۹ نفر از متخصصین و ۴۱ نفر از شهروندان بابل، با مصاحبه نیمه ساختار یافته عمیق ، به گفت و شنود پرداخته و داده ها از طریق نرم افزار مکس کیودا ۲۰۲۳ ، تحلیل شد. مجموعاً ۱۸۷۹ کد استخراج شد که در سه مرحله باز ، محوری و انتخابی طبقه بندی گردید و بر اساس قالب پارادایمی روش داده بنیاد که از ۶ تم اصلی شامل پدیده محوری ، عوامل علی ، زمینه ای ، مداخله گر ، راهبرد ها و پیامدها تشکیل شده است، مدل کیفی مقاله به دست آمد . پیامدها، در مدل فوق همان دستاورد پژوهش هست که شامل "برونداد پدیده منظر بر روی مردم" ، بر خود "منظر شهر" و بر روی "هویت" می باشد.

کلید واژه‌ها: منظر شهر، زیبایی شناسی، هویت، روش داده بنیاد، مدل

۱ دانشجوی دکتری ، گروه شهرسازی ، واحد تهران غرب ، دانشگاه آزاد اسلامی ، تهران ، ایران.

۲ دانشیار، گروه شهرسازی ، واحد علوم و تحقیقات ، دانشگاه آزاد اسلامی ، تهران ، ایران(نویسنده مسئول).

۳ استاد، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.

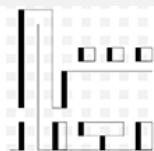

مقدمه

عطف توجه ما بر روی روزهای معمولی انسان و فضاهای بیرونی اطرافمان است که در همین موقعیت‌های روزمره است که شهرها و طراحی آن باید درست عمل کنند و لذت را برای مخاطبین خود در شهر فراهم آورند. با شتاب شهرنشینی، زندگی مردم شلوغ تر و پراسترس تر شده است و بسیاری از شهرها اغلب رشد اقتصادی را در اولویت خود قرار می‌دهند بی آنکه به ویژگی‌های منحصر به فرد فرهنگی و زیستی مردم اهمیت بدهند. همین امر سبب همگن شدن تمامی شهرها و عدم تمایزات فرهنگی در طراحی خواهد شد که روابط انسان با محیط را تیره خواهد کرد. در این شرایط تمرکز بر نیازهای معنوی و کیفی ساکنین شهر و افزایش حس رضایت آنها امری مهم تلقی شده که باید از طریق طراحی مناظر شهری برای آرامش و تجدید قوا افراد، این خلا برطرف گردد. اما پیچیدگی رفتار انسان بر پایه الگوهای فرهنگی اجتماعی جغرافیایی هر منطقه این موضوع را مشکل می‌سازد. پس شروطی لازم است تا بتوان تعامل میان طراحی محیط مصنوع و فعالیت‌های مردم و روابطشان را گسترش داد. باید پیش زمینه مشترکی از علایق، مشکلات پیرامون مسائل فرهنگی، ایدئولوژی، سیاسی، اجتماعی بین استفاده‌کنندگان داشت تا این طراحی منظر، مقبول همگان واقع گردد. ارزش زیبایی به عنوان یکی از موثرترین محرک‌های ارزیابی مطلوب مناظر شهر از نگاه مردم می‌تواند سطح مناسبی از رضایت مندی در طراحی شهر را ایجاد نماید. حال سوالات زیر مطرح می‌شود که: چه متغیرهای آشکار و پنهانی در طراحی منظر شهر با رویکرد "زیبایی" وجود دارند؟ چگونه می‌توان مدل مناسبی برای تبیین متغیرها و مولفه‌های طراحی منظر شهر با رویکرد زیبایی از نگاه مردم ایجاد نمود؟ با مطالعه سابقه بحث در ادبیات نظری، لایه‌های بیشتری از موضوع بررسی و بازبینی خواهد شد.

مبانی نظری

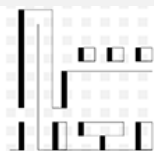
منظر شهری، یک شی قابل مشاهده مهم است که بر قضاوت افراد بر کیفیت زیبایی شناسی شهر و کیفیت زندگی ساکنان تاثیر می‌گذارد (Zhu, He & Nohl, 2001; Zhu, 2022). رویکرد‌های مختلفی نسبت به منظر شهر و طراحی آن در طول تاریخ وجود داشته است: شامل چهار رویکرد اصلی کالبدی، عملکردگرای، پدیدارشناسی و پایداری (Pakzad, 2013). با مطالعه سیر تکامل مفهوم منظر در بستر طراحی شهر، توانستیم دریابیم ارزش "زیبایی" و مفاهیم نهفته در آن همچون ادراک، کل نگری، هویت، حس مکان و، "زیبایی" را در شهر به نقطه عطفی تبدیل می‌کند که از گذشته تا به امروز در تمامی رویکرد‌ها به نوعی موجود و قابل برداشت است. هنر در شهر، بخشی از تجربه روزانه شهروندان است. بنابراین فهم آن، به درک مردم از آن گره می‌خورد (Mansouri & Shad Ghazvini, 2022). بررسی ادبیات نظری سال‌های اخیر، پیرامون کلیدواژه‌های زیبایی شناسی منظر شهر، در پایگاه‌های داده همچون google scholar, scopus و science direct در بازه زمانی ۲۰۲۴ تا ۲۰۰۴ نشان داد مقالات در این زمینه ویژه، به گستردگی تحقیقات انجام شده پیرامون منظر شهر و سایر ارزش‌های غالب در آن نیست. بررسی کیفیت زیبایی بصری منظر^۱ یک موضوع مهم در تحقیقات محیط زیست سکونت انسانی است و در برنامه ریزی شهری معاصر نیز بسیار مهم تلقی می‌شود (Gobster, Ribe & Palmer, 2019; Acar, Acar & Eroglu, 2007). در نظام مفهومی زیبایی شناسی، این کیفیت به ارزیابی ذهنی و عینی افراد از انواع زیبایی شناختی قابل درک تا اشیا قابل مشاهده اشاره دارد (Markovic, 2012). اصطلاح «زیبایی شناختی» به درک قدردانه مردم از شی مورد مشاهده یا درک شده، از جمله قضاوت زیبایی شناختی ذهنی بیننده و پارادایم زیبایی شناختی عینی و اجتماعی اشاره دارد (Page, 2022). به طور کلی در مقالات مطالعه شده پیرامون زیبایی شناسی در منظر شهر؛ دو رویکرد متضاد اصلی به زیبایی شناسی منظر وجود دارد: پارادایم ذهنی و عینی (keshtkaran, Habibi & Sharif, 2017; Karasov, Avelino,

(Külvik & Chervanyov, 2020). نظریه اول یک نظریه متمرکز بر انسان است که در آن زیبایی به ادراک بصری ذهنی بیننده بستگی دارد. دومی بر کیفیت های ذاتی شی تمرکز می کند (Dearden, 1987; Kerebel, Gelinas, Dery & Munson, 2019; Lothian, 1999). در دسته بندی مشابه دیگری، تقسیم بین روش های توصیفی "خبره" (برگرفته از یک پارادایم عینی) و مدل های ترجیح "عمومی" (پارادایم ذهنی) هنوز در تحقیقات ارزیابی منظر که از فلسفه زیبایی شناسی به ارث رسیده است قابل توجه است (Daniel, 2001; Williams, 2019). پارادایم عینی نقش مهمی در روزهای ابتدایی زیبایی شناسی محیطی در دهه ۶۰ و ۷۰ ایفا کرد (Pliening, Van der Host, Schleyer & Beiling, 2014). ارزیاب های خبره بر عناصر زیبایی شناسی بیولوژیکی / اکولوژیکی و رسمی تمرکز می کنند و بر ساختار فیزیکی منظر تأکید دارند (Ervin, Zube, Sell & Taylor, 1982). در مقابل، پارادایم ذهنی در ۲۰ سال گذشته به دلیل نیاز روزافزون به مشارکت عموم در مسائل منظر و در نتیجه تغییر دستور کار، به مطالعه افکار عمومی در تحقیقات مسلط شده است (Nijhuis, Van Lammeren & Van der Hoeven, 2011). پارادایم ذهنی به نوعی مبتنی بر معیارهای روان شناختی است که جنبه های شناختی و پدیدار شناختی را شامل می شود و بر تفسیر مشاهده گر از منظر تمرکز دارد. این نوع مطالعات همچنین چگونگی تغییر دیدگاه های ذهنی بسته به سن، حرفه، پیشینه، میراث فرهنگی، تخصص محیطی و سایر ابعاد اجتماعی را تحلیل می کنند (De, 2023; Ebner, Schirpke & Tappeiner, 2022; val, Aauri & De Lucio, 2006; Dramstad, Tveit, Fjellstad & Fry, 2006; Schirpke, Molk, Feilhauer, Tappeiner & Tappeiner Atik, Canay, Ortacesme & Frank, Furst, Koschke, Witt & Makeschin, 2013). برخی از محققان نیز پیشنهاد می کنند که ترکیبی از این دو رویکرد برای درک جامع تر، بسیار مهم است (Yildirim, 2017). پس ارزیابی بصری زیبایی شناسی را با توجه به فلسفه و زمینه های زیبایی شناسی می توان به سه رویکرد تقسیم کرد: رویکردهای عینی (خبره)، ذهنی (ترجیح عموم) و عینی-ذهنی (همگرا) (Mundler et al, 2022). ترجیح زیبایی شناسی به عوامل متعددی مانند نوع منظر، تصاویر حافظه افراد و تفاوت های فرهنگی بستگی دارد (Kalivoda, Vojar, Skřivanová & Zahradník, 2014; wang, Zhao & Liu, 2016). یکی از عوامل تعیین کننده برای ایجاد تصویری از محیط زندگی، خاطرات شخصی است که به عوامل زیبایی موجود در محل مربوط می شود (Purici & Mareci, 2022). در کل بخش مهمی از ادراک زیبایی، مشخص کننده خصوصیات ارتباط مردم با مکان می باشند. از طریق فرهنگ، سابقه تاریخی، خاطرات جمعی، عملکردها، نشانه ها، فرم ها و نمادهای شهری و ویژگی های بصری و کالبدی ادراک می گردد (Aminzadeh, 2011). حال سوالات پژوهش مطرح می شود که: چه متغیرهای پنهان و آشکاری در طراحی منظر شهر با رویکرد "زیبایی" وجود دارند؟ چگونه می توان مدل مناسبی برای تبیین مولفه ها و متغیرهای طراحی منظر شهر با رویکرد زیبایی از نگاه مردم ایجاد نمود؟

منظر شهر:

منظر شهری جنبه عینی یا قابل ادراک محیط می باشد که به نوبه خود دارای فرم، عملکرد و معناست. منظر نه سوژه است و نه ابژه، بلکه یک واقعیت اجتماعی است که در یک ارتباط پدیدار شناسانه و نشانه شناسانه از سوی استفاده کنندگان از فضا به صورت پویایی مورد ادراک قرار می گیرد و به طور دائم بازتولید می شود (Shieh, Behzadfar & Namdarian, 2017). منظر شهری عنصری محوری در شکل دهی فضای شهری است و به طور چشمگیری بر مطلوبیت یا نامطلوب بودن آن تأثیر می گذارد. ارتباط عمیقی با مردم و محیط زندگی آنها دارد و نقش مهمی در تأمین هویت و احساس آرامش برای شهروندان به همراه دارد (Zhu & Du, 2024). در قرن بیستم، مفهوم منظر شهری، که در اصل به معنای گونه ای از منظر هنری بود، از منظر انسان شناختی مفهوم جدیدی پیدا می کند و به عنوان بخشی از واقعیت اجتماعی - فرهنگی شهر، یعنی جنبه زیبایی شناسی منظر در نظر گرفته و در بعد هویتی آن ادغام شده است (Lazarev, 2022).

زیبایی شناسی:

زیبایی کیفیتی است که منجر به لذت زیبایی شناختی می شود. کاتبرت به طور واضح تر زیبایی را «ترکیبی از کیفیاتی نظیر شکل، رنگ یا فرم که موجب خشنودی حواس زیبایی شناسانه، به خصوص بینایی می شوند» تعریف می کند (Ryan, 2007). علم زیبایی شناسی صرفاً در رابطه با حظ حاصل از برخورد با پدیده های زیبا تعریف نشده، در برگیرنده مطالعه مجموعه انفعالات و احساسات درونی انسان نیز هست. بنابراین، یک مفهوم با رمزهای خاصی در ذهن ما جای می گیرد، به طوری که دیدن و شنیدن هر کدام باعث تداعی مفهوم مربوطه در ذهن می شود (Pakzad & Saki, 2014). مدیریت شهری با بهره گیری از ابزار عینی و ملموس از یکسو، و اتکا به ظرفیتهای ذهنی و غیرملموس از سوی دیگر، درصدد تحقق اهداف زیبایی شناسی در بستر شهرهاست (Mansouri, 2023). امروزه ارزش زیباشناختی یک منظر برای رفاه انسان، در تحقیقات اجتماعی – محیط زیستی نیز جایگاه ویژه ای به دست آورده است (Howley, 2011). از آن جایی که هنرمند استعاره خود را برای خلق اثر از محیط فرا می گیرد. خلق، پذیرش و اقبال عمومی آثار بدون پیوند با عوامل موجود در بستر محیط، ناقص و ابتر است (Nasari & Bou Alizadeh, 2024).

هویت:

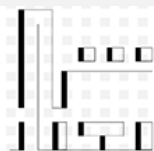
هویت شهری تمام ویژگی هایی است که یک شهر را از سایر شهرها متمایز می کند. در شکل گیری هویت شهری، ویژگی های طبیعی و مصنوعی محیطی، ویژگی های تاریخی، فرهنگی، نهادی و جمعیتی و نیز ویژگی های اجتماعی – اقتصادی، ویژگی های حسی و روان شناختی موثر است (Gemici & Polat, 2023). از نظر استیدمن و ساک (Stedman, 2002; Sack, 1997). در دو تحقیق جداگانه هویت منظر بر اجزای چهارگانه زیر استوار است:

- ۱) ویژگیهای محیطی و کالبدی؛
- ۲) شخص ناظر (ویژگیها، ذهنیتها و باورهای فردی)؛
- ۳) خصوصیات و فرایندهای اجتماعی و فرهنگی جامعه ای که ناظر به آن تعلق دارد؛
- ۴) رخدادها، فعالیتهای و آیینهایی که در مکان اتفاق میافتند.

مجموعه این عوامل درک متفاوت و متمایز از محیط را سبب میشوند و همین تفاوت و تمایز است که به منظر هویت می بخشد. شولتز ارتباطی بین معماری، مکان و هویت فرهنگی برقرار میکند و معتقد است تجربه مکان تجربه معنای مکان است (Norberg-Schulz, 1981). برای تدقیق بیشتر، هویت منظر را به دو دسته کلی تقسیم میکنیم، با تاکید بر این نکته که لازم است این دو در جهت و همسو با یکدیگر عمل کنند:

– منظر یگانگی (منظر این همانی): منظری که شخص آن را انعکاسی از هویت خویشتن خویش میداند. ذهنیت فرد در آن نقش اساسی دارد و به بعد درونی هویت اشاره میکند؛

– منظر تشخص و تمایز (منظر شناختی): منظر انعکاسی از منحصر به فردی مکان و تمایز آن با سایر مناظر است. در اینجا، نقش منظر بیش از ناظر برجسته میشود و به ابعاد بیرونی هویت اشاره میکند (Aminzadeh, 2016).

روش داده بنیاد (مبنایی، زمینه ای):

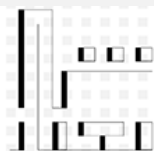
زمانی که محققان کمی دهه ۱۹۶۰ انتقادات شدیدی را از تحقیقات کیفی وارد کردند، مبتکران نظریه زمینه ای، جامعه شناسان گلاوسر و اشتراوس، به دنبال دفاع از کیفیت تحقیق کیفی بودند و معتقد بودند که نظریه زمینه ای با ارائه روشی برای ساخت نظریه، کیفیت آن را افزایش میدهد (Charmaz & Thornberg, 2021). گلاوسر نظریه مبنایی را بیشتر یک فرایند پژوهشی عام تعریف می کند که برای استخراج معانی از منابع مختلف و پراکنده و از طریق شناسایی موضوعات مورد نظر دارای کاربرد است (Grote & Wang, 2013). کوربین چارچوبی را فراهم می کند، که توسط آن داده ها می توانند به قطعات قابل مدیریت تقسیم شوند و سپس شروع به مفهوم سازی جهت می دهند که داده ها به آن اشاره می کنند، شود. با انجام این کار، محقق می تواند شروع به توسعه مضامین و دسته بندی کند (Pucker, 2009). تئوری زمینه ای به دنبال کشف یا ساخت نظریه از داده هایی است که به طور سیستماتیک با استفاده از تحلیل مقایسه ای به دست آمده و تجزیه و تحلیل می شوند. گرچه گراند تئوری ذاتاً منعطف است، اما روشی پیچیده است (Chun, Birks & Francis, 2019). نظریه ای است که در زندگی روزمره انسان ها نشو و نما می یابد، در این روش نظریه هایی با روش استقرایی از تجربه های روزمره، تعاملات مستندات ادبیات و مشاهدات استخراج می گردد. با این روش پژوهش، شناخت شرایطی که فرایندهای روانی اجتماعی در آن روی می دهند، تشریح متغیرهای اجتماعی موثر و مخفی که رفتار انسان را شکل می دهد و درک شرایط اجتماعی که منشا رفتار هستند میسر است (Khaki, 2013).

مدل:

مفهوم مدل، مانند نظریه، معانی و کاربردهای گوناگونی در متن و زمینه خلق معرفت جدید و درک زندگی اجتماعی دارد (Blaikie, 2016). در مدل پارادایمی برآمده از نظریه مبنایی اشتراوس و کوربین می توانیم به ۶ عامل اصلی به ترتیب زیر اشاره کنیم. ۱. شرایط علی به آن دسته از شرایطی اطلاق می شود که علت اصلی بروز پدیده مورد مطالعه هستند (Rahimi, Behmai & Barkat, 2023). ۲. پدیده محوری، رویداد یا پدیده اصلی است که مجموعه ای از کنش ها/تعامل ها برای کنترل یا مدیریت آن وجود دارد. ۳. شرایط زمینه ای مجموعه ای از ویژگی های خاص که به یک پدیده اشاره می کند، نشان میدهد (Rahimi et al., 2023). ۴. شرایط مداخله ای نیز شرایطی گسترده و مداخله گر است که بر ماهیت کنش/تعامل تأثیر می گذارد. ۵. استراتژی ها همان راهبردهای مورد اشاره در گراند تئوری شامل راه حل هایی برای مقابله با پدیده مورد مطالعه با هدف مدیریت پدیده، مقابله با آن و پاسخ به آن است و ۶. پیامدها نیز نتیجه کنش ها (کنش ها) و واکنش ها و (پاسخ) به شرایط است (Rahimi et al., 2023). هنوز مجموعه عوامل زمینه ساز ناشناخته بسیاری وجود دارد. از سویی دیگر چون در پژوهش داده بنیاد، نتایج از دل داده ها به دست می آید، ممکن است هر فرد از دل داده های مختلف، یافته های جدیدی به دست بیاورد و با توجه به تغییرات روزافزونی که در دنیای تکنولوژی و نوع روابط افراد و مشاغل و جوامع گوناگون رخ میدهد، پیوسته لازم است در زمینه های مختلف، پژوهش هایی مطابق با تغییرات روز انجام شود (Tamrchi, Asadpour & Zahrakar, 2022).

داده ها و روش کار

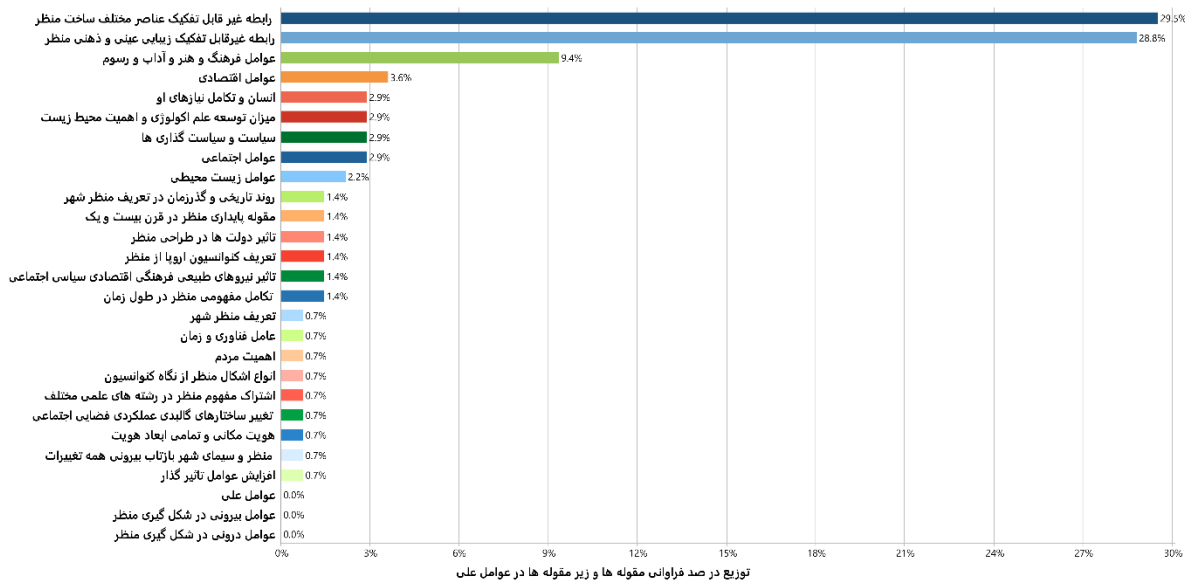
یکی از مهم ترین روش های عمیق فهم مشکل، انجام پژوهش های کیفی است که در یک محدوده مشخص به طور دقیق مشکل را شناسایی و راه حل های آن را استخراج می کند. با انتخاب نمونه موردی مطالعه، شهر بابل، و بررسی میدانی از وضعیت این شهر، وجود معضل در منظر شهری آن برداشت شد. در این تحقیق، که با پارادایم تفسیرگرایی و روش استقرایی آغاز گردید، با انتخاب روش کیفی داده بنیاد شیوه تکامل

یافته اشتراوس و کوربین، به بررسی دیدگاه متخصصین از یک سو و شهروندان از سوی دیگر نسبت به مولفه های منظر شهر و زیبایی شناسی در مورد پژوهی شهر بابل پرداختیم. ابتدا مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته ای ویژه متخصصین طرح و تلاش شد تا با نرم افزار مکس کیودا ۲۰۲۳، کدهای باز، محوری و انتخابی در آن پیدا شود تا به دسته بندی اولیه ای از محتوای تحقیق دست یابیم. در این مصاحبه تعداد ۹ نفر از خبرگان مشارکت داشتند. سپس فرم مصاحبه با شهروندان به کمک فرم متخصصین شکل گرفت و بین مردم پخش شد و در آن نیز کدها به ترتیب استخراج و با کدهای متخصصین ادغام یافت. در این بخش تعداد ۴۱ شهروند با توزیع قابل قبولی در گستره شهر بابل در مصاحبه باز همکاری داشتند. آنقدر مقولات فرعی به مقولات اصلی ارتباط یافت تا به اشباع نظری در میان مصاحبه شوندگان رسید و در نهایت مدل پارادایمی کیفی از متغیرها ارائه شد.

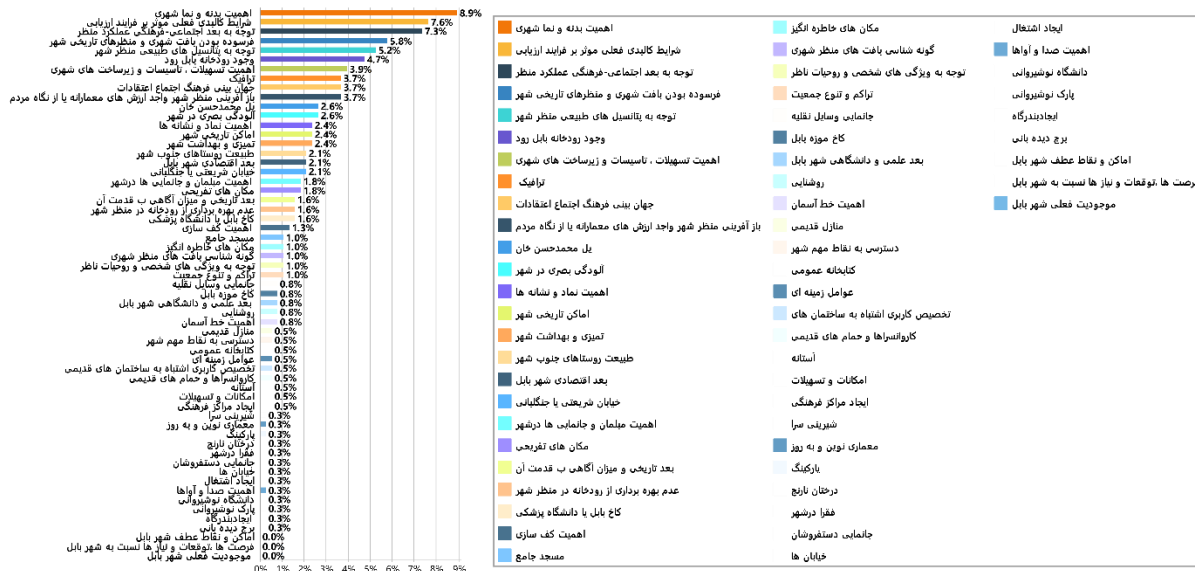
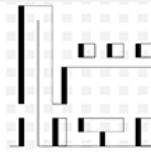
بحث و یافته ها

از آنجایی که ایجاد رابطه بین ارزیابی ذهنی منظر با معیارهای عینی اثرگذار بر آن، پیچیدگی بالایی دارد و همچنین به منظور کشف روابط پیچیده و امکان به کارگیری متغیرهای متعدد (Attar sahragard, Danekar & Jahani, 2024)، در این پژوهش با روش کیفی نظریه داده بنیاد شروع به طرح مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته در مورد پدیده محوری از مردم شد. در ابتدا باید اشاره کرد، مصاحبه شوندگان به دو گروه متخصصین و شهروندان تقسیم شدند. ابتدا با اساتید و افراد متخصص در زمینه طراحی شهر، مصاحبه نیمه ساختار یافته به عمل آمد. سپس با توجه به کدهای به دست آمده از نظر متخصصین، فرم مصاحبه دیگری برای شهروندان طراحی شد. در مجموع با توجه به سوالات باز در طراحی هر دو فرم، میزان مشارکت در بین خبرگان تعداد ۹ نفر و در شهروندان ۴۱ نفر می باشد. جنسیت افراد نیز از تعداد ۵۰ نفر مصاحبه شونده، ۲۷ نفر زن و ۲۳ نفر مرد هستند. نتایج اطلاعات جمعیت شناختی افراد مصاحبه شونده، حاکی از آن است از میان ۵۰ فرد مصاحبه شونده، ۱ نفر در گروه سنی زیر ۲۰ سال مشاهده شد. این در حالی است در گروه های سنی ۲۰ تا ۳۰ سال و ۳۰ تا ۴۰ سال بترتیب ۱۰ و ۱۴ فرد مصاحبه شونده دیده شد. گروه سنی بین ۴۰ تا ۵۰ سال نیز تعداد ۸ نفر و در آخر بیشترین مشارکت با گروه سنی بالای ۵۰ سال با تعداد ۱۷ نفر صورت گرفت. در پژوهش حاضر، ۵ گروه تحصیلی در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد که در گروه دیپلم و زیر دیپلم ۴ فرد، ۱ نفر مقطع کاردانی، ۱۷ نفر در گروه کارشناسی، ۱۵ نفر در گروه کارشناسی ارشد و در نهایت، ۱۳ نفر در گروه تحصیلی دکتری تخصصی مشاهده گردید. از حیث تفکیک منطقه سکونت، در پخش فرم مصاحبه، تاکید ما بر توزیع آن در گستره کل محلات شهر بابل بود که خوشبختانه این امر تاحدودی میسر شد. شایان ذکر است که ۲ فرد به این سوال پاسخ ندادند. در پژوهش حاضر، ابتدا تمام مقولات باز استخراج شده از فایل های مصاحبه، به عنوان کد با تعداد ۱۸۷۹ مورد در نظر گرفته شد. سپس با لحاظ نمودن موضوع هر یک، آن ها را در یک "مقوله مشابه" با نام محوری دسته بندی کردیم. رفته رفته این مقوله ها هرکدام زیرمجموعه یکی از ۶ تم اصلی یا انتخابی پژوهش گردید. پدیده محوری در مطالعه حاضر، "مولفه ها و متغیرهای طراحی منظر شهر با نگرش زیبایی شناسی" می باشد. ابتدا عامل علی را بررسی می کنیم. همان طور که ذکر شد، به شرایطی، علی گفته می شود که عامل اصلی به وجود آورنده پدیده باشد. با تحلیل و بررسی مصاحبه ها، سه مقوله محوری با نام های "تعریف منظر شهر"، "عوامل بیرونی موثر در شکل گیری منظر" و "عوامل درونی موثر در شکل گیری منظر" با ۱۸ مقوله باز در عوامل علی شناسایی شدند. در مقوله انتخابی با نام عامل علی، به طور کل ۱۳۹ کد برداشت و تکرار شده است که به تفکیک درصد توزیع هر مقوله و زیر مقوله آن را در شکل ۱ مشاهده می نمایید. در این بین مقوله باز "رابطه غیرقابل تفکیک عناصر مختلف ساخت منظر" و "رابطه غیرقابل تفکیک زیبایی عینی و ذهنی" با ۴۱ و ۴۰ کد، بیشترین تعداد کد را به خود اختصاص داده اند.

شکل ۱. نمودار توزیع درصد فراوانی مقوله ها و زیر مقوله ها در عوامل علی.

شرایط زمینه مجموعه ای خاص از ویژگی های مربوط به پدیده ی محوری است. شرایط زمینه ای در ۱۹ مقوله باز ارائه شده و به طور کل ۳۸۶ کد از فایل ها را به خود اختصاص داده است. در نمودار فراوانی زیر، درصد هر مقوله به تفکیک بیان شده که در آن مقوله "اهمیت به بدنه و نما شهری" با ۳۴ کد مجزا بالاترین و پراهمیت ترین مقوله در عوامل زمینه ای است. بالاترین تعداد کد در مجموع مقوله و زیر مقوله های آن مقوله "اماکن و نقاط عطف شهر بابل" می باشد که با ۸۶ کد شامل، مهم ترین بناها و اماکن طبیعی تاریخی و معماری شهر از نگاه مردم، بیشترین تعداد را داراست. مقوله "شرایط فعلی کالبدی شهر" با ۳۰ کد مجزا و نیز سه زیر مقوله فرسودگی بافت شهر، گونه شناسی بافت آن و آلودگی بصری شهر، با مجموعاً ۶۷ کد در رتبه دوم بیشترین کد استخراج شده، قرار دارد. مقوله "توجه به بعد اجتماعی-فرهنگی" منظر با ۲۹ کد مجزا و زیرمقوله آن "جهان بینی فرهنگ اجتماع اعتقادات" با ۱۴ کد و مجموعاً ۴۳ کد در رتبه سوم مشاهده می شود.

شکل ۲. نمودار توزیع در صد فراوانی مقوله ها و زیر مقوله ها در عوامل زمینه ای.

در تم عوامل مداخله گر شامل سه کد محوری "مدیریت شهری و شهرداری ها"، "عوامل محدود کننده" و "عوامل تعدیل کننده" برای رسیدن به پدیده محوری تحقیق، توانستیم ۲۱۹ کد استخراج کنیم. ۳۶ مقوله در کدهای باز به دست آمد. در رتبه اول از فراوانی کدهای استخراج شده، مقوله "جایگاه شهرداری ها" ۲۱ بار و مقوله "نقش مدیریت شهری" با تعداد دفعات ۱۸ بار تکرار، بیشترین کد را به خود اختصاص داد. بعد از آن به ترتیب، "رویکردهای زیبایی شناسانه" ۱۶ بار، "رفع خواسته مردم از منظر شهر" ۱۲ بار، و "اهمیت بار هویت در منظر شهر" ۹ بار تکرار، بیشترین دفعات تکرار کد را داشتند.

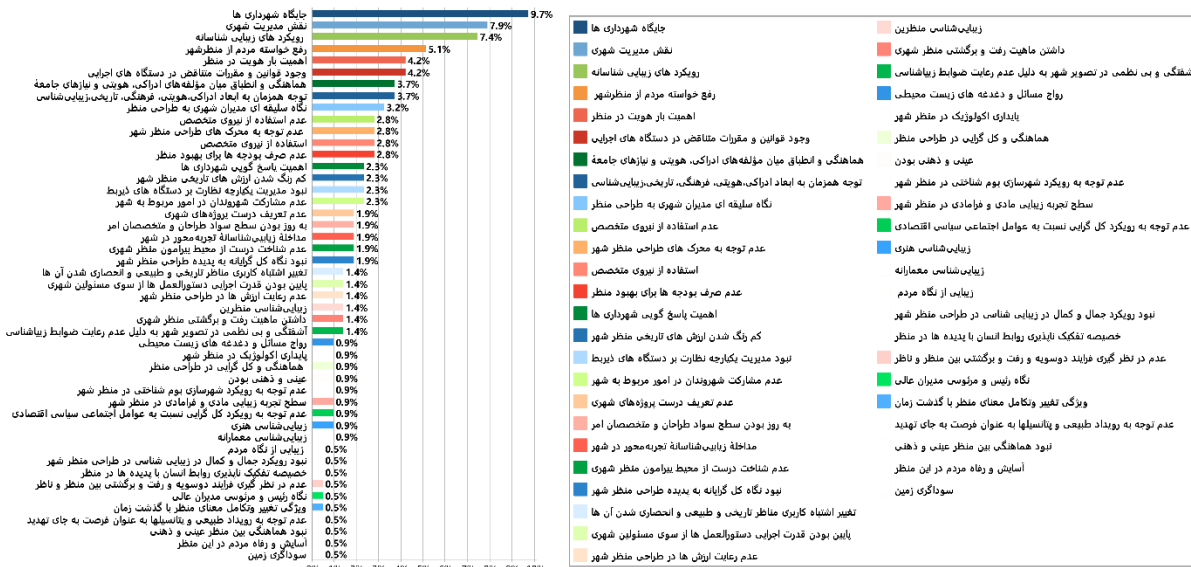

معمار شهر

فصلنامه علمی مهندسی و معماری

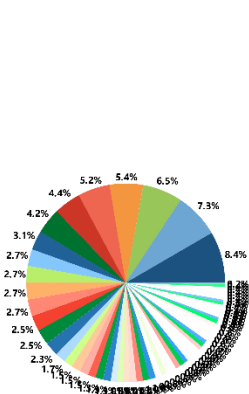
پاییز ۱۴۰۳

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

شکل ۳. نمودار توزیع در صد فراوانی مقوله ها و زیر مقوله ها در عوامل مداخله گر.

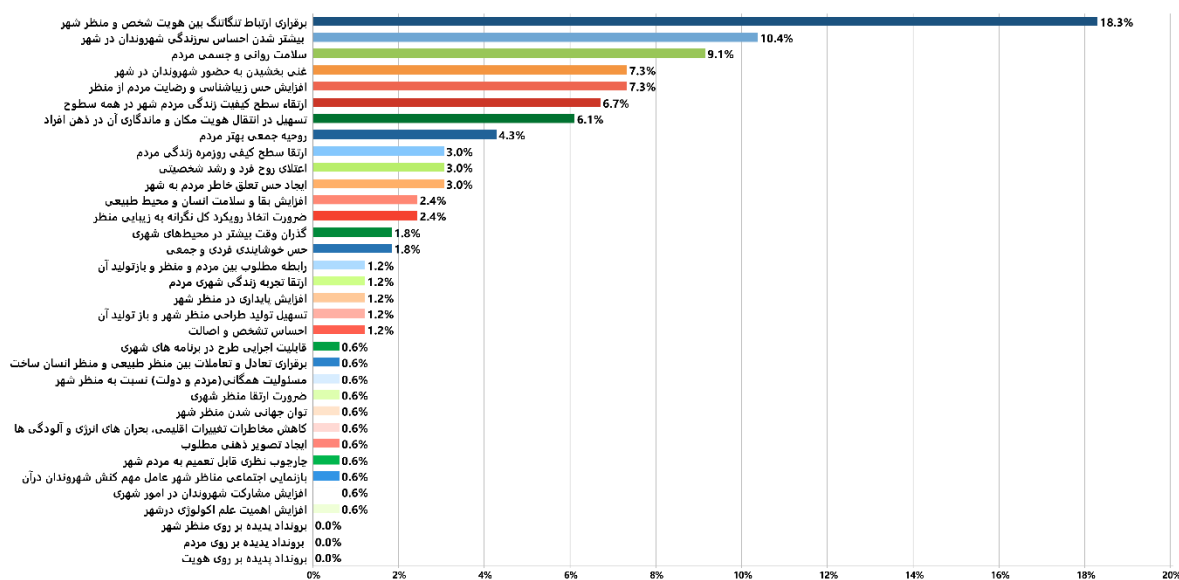
راهبردها به مدیریت، اداره کردن، انتقال دادن یا پاسخ دادن به پدیده ی تحت مجموعه خاصی از شرایط مشاهده شده، از سوی کنشگران تدبیر می شوند. در کد انتخابی راهبردها برای رسیدن به پدیده تبیین "راهبردهای طراحی و اجرایی"، "راهبردهای ساختاری و فرآیند محور" و "راهبردهای استخراج شد. سه کد محوری از راهبردها تعیین شد: "راهبردهای طراحی و اجرایی"، "راهبردهای ساختاری و فرآیند محور" و "راهبردهای مدیریتی و قانونی". در این بین در کدگذاری های باز آن، مقوله "تاثیر ریشه های هویتی در قضاوت زیبایی شناسی منظرشهر" با ۴۱ بار تکرار در اسناد، مقوله "طراحی شهر متناسب با خواسته های شهروندان و تغییرات اجتماعی" با ۳۵ بار تکرار، مقوله "طراحی احجام معماری و بدنه متناسب شهری" با ۳۱ بار، مقوله "تمرکز رویکرد زیباشناسی به نیاز مخاطبین تا جریان فکری پدید آورنده" آن با ۲۷ بار، مقوله "توجه به نشانه های تاریخی فرهنگی در ارزیابی زیبایی" ۲۶ بار، مقوله "توجه به ارتباط منظر متعالی با اخلاقیات فرهنگ و جهان بینی" با ۲۳ بار تکرار، و مقوله های "توجه به طبیعت، توسعه فضای باز در طراحی" و "ایجاد فضاهای تعاملی و تفرجگاه" با ۲۱ و ۱۵ بار تکرار به ترتیب، از رتبه اول تا هشتم بیشترین تکرار کد را به خود اختصاص دادند. در نمودار زیر درصد فراوانی هر مقوله و زیرمقوله از راهبردها ارائه شده است.

توجه به سطوح مختلف ادراک افراد (ادراک حسی (صوری) رسیدن به مطلوبیت در طراحی عینی منظر توجه به منظر شهر در رفاهیت جهانی شدن تجزیه و تحلیل بازتابی های اجتماعی مناظر برنامه ریزی های فرایندی و تکاملی طراحی به جا و مناسب عوامل عینی و ذهنی توجه به زیبایی در عینیت طراحی شهری و معماری توسعه واحدهای همسایگی تاثیر قوانین شهری رویکرد مشارکتی در طراحی منظر برپایی و استفاده از ویژگی های منحصر بفرد هویت مکانی منظر رویکرد منظرین در طراحی منظر شهر توجه به قابلیت تعمیم و استفاده دستاورد ها در برنامه های	همراهی بیشتر بین اجزاء مختلف کالبد شهر در ذهن و دید ناظر دیدن و تحرک حواس محیط مجور منطبق شدن معنای مکان قواعد طراحی کلاسیک و رمانتیک هنری منظر (عینیت) توجه به عملکردی بودن منظر دسترسی آسان به همه جا راهبردهای طراحی عینی زیبایی شناسی در منظر شهر تغییر در نوع نگرش مدیران شهر نسبت مناظر شهر طراحی ذهنی منظر توجه به امنیت شهر و سرزندگی شهروندان استفاده بهینه از فضاهای بلا استفاده توجه به جنبه های کل نگرانه منظر و پرهیز از جزئی نگری اتخاذ اقدامات اصلاحی و پیروشی بر اساس شرایط محیط منظر شهر ادراک نشانه ای ادراک نمادین تلاش برای احساس تجربه زیبایی ذات نشئه در منظر عینی فراع و قضاوت خصوصیات فردی و جمعی افراد ارزیابی و سنجش میزان اهمیت علم اکولوژی و مقوله های پایداری وحدت در کثرت و کثرت در وحدت در طراحی عینی منظر رویکرد کل منسجم (گشتالت) در طراحی عینی منظر رعایت تناسب، تعادل و تقارن هماهنگی ... در طراحی منظر توجه به تکنیکهای ارزیابی برای شناخت ترجیحات مردم ادراک در ذهن و باز تولید مجدد مفاهیم و معانی توجه به رسانه ها و چگونگی به کارگیری آنها	تاثیر ریشه های هویتی در قضاوت زیبایی شناسی طراحی شهر با خواسته های شهروندان و تغییرات اجتماعی و اقتصادی طراحی احجام معماری و بدنه شهری تمرکز پدیده زیبایی شناسی به نیاز مخاطبین تا جریان فکری پدید آورنده توجه به نشانه های تاریخی و فرهنگی در ارزیابی زیبایی شهر توجه به ارتباط منظر معنایی با اخلاقیات، فرهنگ و جهان بینی توجه به طبیعت فضا باز و توسعه فضاهای سبز در طراحی ایجاد فضاهای تعاملی و تفرجگاه همراستا کردن منظر و تصویر شهر با امکان جغرافیایی، فرهنگی تاریخی آلمان و گرافیک محیطی توجه به نحوه کاری ها و چگونگی استفاده از فضاها در شهر استفاده از رویکرد رعایت نمادها و نشانه ها برای کاهش بحران هویت احای ارزش های گذشته و بومی در طراحی منظر توجه به تجربه انسان از مناظر روزمره و اثرات آن روی ادراک وی طراحی مملعمان شهری متناسب اهمیت ب مناظر روزمره توسعه ناوگان عمومی توجه به مدرنیته در فضای شهر ارزیابی تاثیر توانان عوامل عینی و ذهنی ادراکی و رفتاری افراد ادراک معنایی توجه به جنبه های علوم انسانی و روانشناسی محیط پیرامون منظر شهری ارضای خواسته های مردم پیاده بازرگانی و مرمت منظر شهر در یافت تاریخی زیبایی مفهومی فراتر از قوانین مشخص هنری
--	--	--

شکل ۴. نمودار توزیع در صد فراوانی مقوله ها و زیر مقوله ها در عوامل راهبردی .

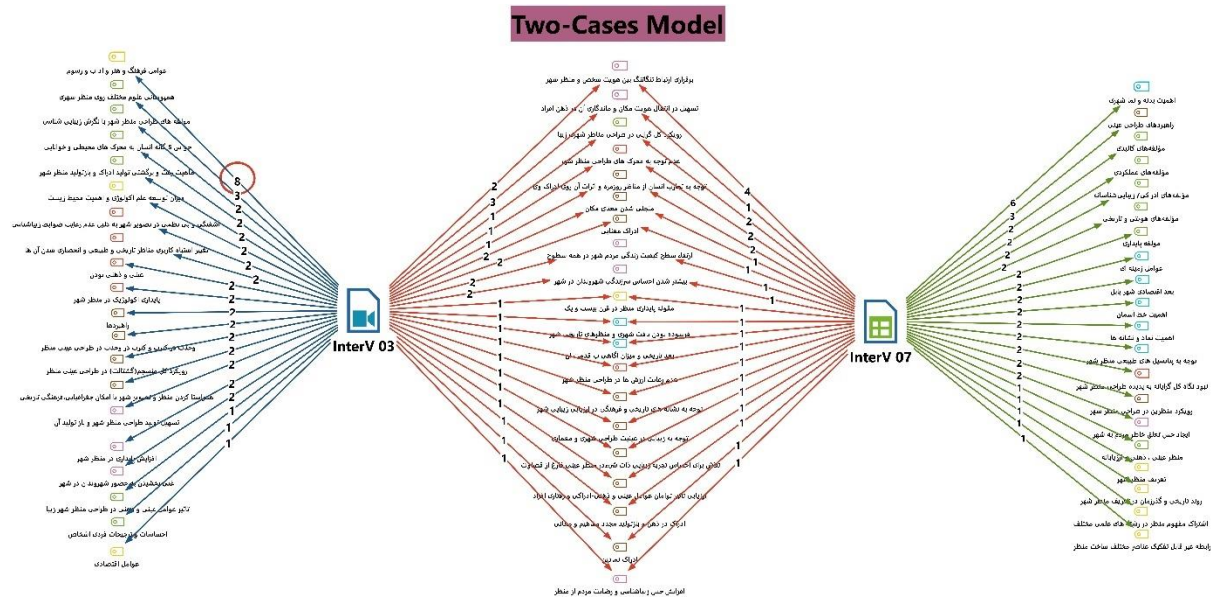
پيامد ها ، به برون داده ها يا نتايج کنش / واکنش اشاره می کنند. پیامدها ، خروجی های حاصل از به کارگیری راهبردهاست و در نهایت کد انتخابی پیامدها با ۱۶۷ کد کلی استخراج شده ، در سه مقوله محوری "برونداد پدیده بر منظر شهر" ، "برونداد پدیده بر روی مردم" و "برونداد پدیده بر هویت" خلاصه می شود.

شکل ۵. نمودار توزیع در صد فراوانی مقوله ها و زیر مقوله ها در پیامدها .

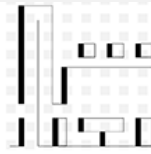
پایایی مدل و اشیاع نظری یافته ها (کدها):

در مدل دو گانه^۴ نرم افزار مکس کیودا، دو مصاحبه Interv03 و Interv07 با یکدیگر مقایسه شدند. علت اتخاذ این دو مصاحبه به منظور بررسی پایایی آن است که هر دو دارای بیشترین و بالاترین بخش کدگذاری شده در بین تمامی مصاحبه شوندگان ، بودند. شکل زیر یکی از خروجی های مکس مپ^۵ بوده که در روش کیفی بسیار متداول است. بر پایه یافته های نمودار زیر ، آن دسته از کدهایی که در وسط قرار دارند و با پیکان دوسویه قرمز نمایش داده شده اند ، بین دو مصاحبه شونده Interv03 و Interv07 مشترک بوده و هر دو به این کدها اشاره کردند. کدهایی که در سمت راست مصاحبه شونده Interv07 قرار دارند ، کدهایی است که تنها فرد مصاحبه شونده شماره ۰۷ به آن ها اشاره کرده و از سوی مصاحبه شونده ۰۳ اشاره نشده است. لذا این امر برای مصاحبه شونده ۰۳ نیز صدق می کند و برعکس.

شکل ۶. مدل Two cases model در نرم افزار مکس کیودا برای مصاحبه شماره Interv03 و Interv07.

همچنین روی هر یک از پیکان ها ، مقداری از سوی نرم افزار گزارش شده که بیانگر تعداد تکرار آن کد می باشد. برای مثال ، برای کد " عوامل فرهنگ هنر و آداب رسوم " که متعلق به مصاحبه شونده ۰۳ بوده، از سوی مصاحبه شونده شماره ۰۷ به آن هیچ گونه اشاره ای نشده است. روی پیکان متصل کننده آن مقدار عدد ۸ (همانطور که در تصویر فوق با دایره قرمز نمایش داده شده است) گذاشته شده که بیانگر این است، در کل محتوای مصاحبه شماره ۰۷ ، ۸ بار به این کد اشاره شده است. به طور کلی پایایی ، اعتبار مدل و اشیاع نظری داده ها در نرم افزار مکس کیودا را می توان از گزینه های دیگری در نوار ابزار نرم افزار شامل قرارداد بین کدی^۶، زبانه متقاطع^۷ یا از شبکه اختصار^۸ تحلیل کرد. در خروجی "قرارداد بین کدی" ، برای محاسبه ضریب کاپا و آزمون توافق، دو مصاحبه شونده ۰۳ و ۰۷ به مقایسه گذاشته شدند که عدد به دست آمده برای شاخص

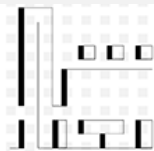

کاپا مقدار ۰/۶۳ را به خود تخصیص داده است. شکل ۷، میزان توزیع کدهای استخراج شده در "زبانہ متقاطع" را نشان می دهد. اعدادی که به صورت درصد در این تصویر گزارش شده بیانگر این است که کد مورد نظر بر اساس فایل مصاحبه شونده، چند درصد از کل کدگذاری را به خود اختصاص می دهد و به معنای تعداد تکرار بالاست. برای مثال، اگر به سطر SUM نگاه کنیم، بیشترین کدهای استخراج شده مربوط به مصاحبه شونده به نام های ۰۷ و ۰۳ با ۲۱۰ کد است که چیزی در حدود ۱۱,۲٪ از کل کدهای استخراج شده از تمام مصاحبه ها را پوشش می دهند. در خروجی "شبکه اختصار" نیز تصویری شبیه به شکل پایین نمایش داده می شود که این بار به جای درصد، به طور گرافیکی فراوانی کدهای استخراج شده از هر فایل مصاحبه، به تفکیک در قالب یک مربع آبی نمایش داده می شود. از آنجایی که "میزان پراکندگی کدها" در کل تصویر میان ۵۰ فایل برای کدهای استخراج شده متناظر با آن، دارای یکنواختی مطلوبی است لذا می توان نتیجه گرفت که توافق افراد مصاحبه شونده روی موضوع تحلیل بسیار مطلوب و بالاست و لذا می توان ادعا کرد که به اشباع نظری در پژوهش حاضر رسیده ایم.

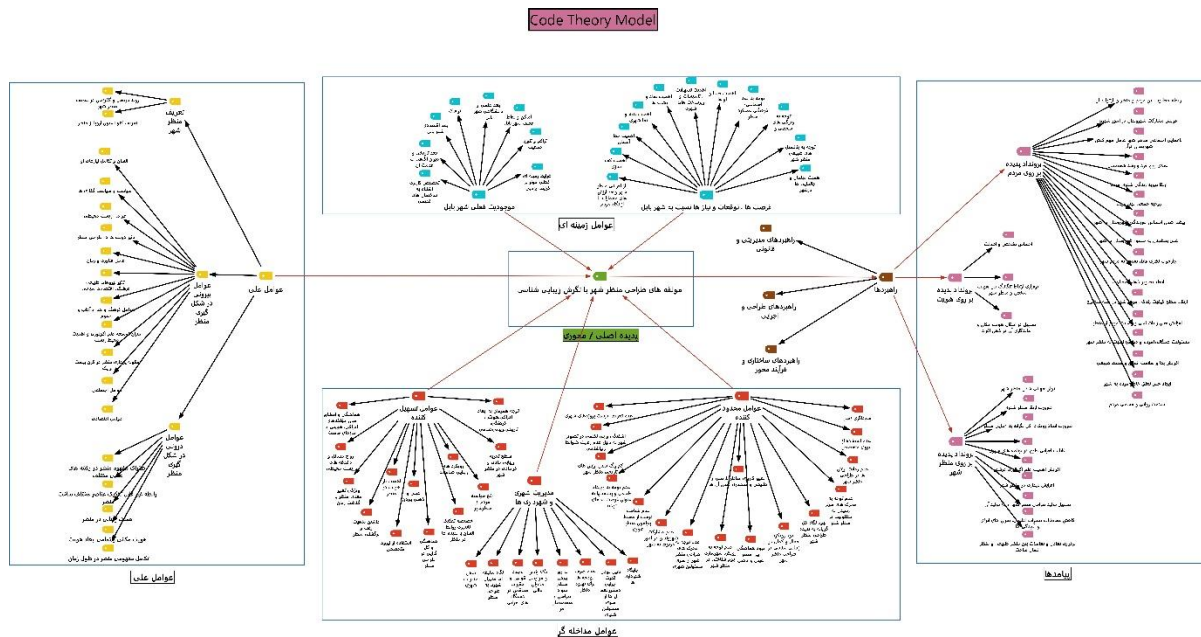
	9a7E	9Ufn	79dr	80fn	bn6Y	DNHs	etmq	ghER	GL6s	gWTm	HS6R	hoxc	InterV 01	InterV 02	InterV 03	InterV 04	InterV 05	InterV 06	InterV 07	InterV 08
SUM	2.3%	1.6%	1.1%	1.4%	1.1%	1.6%	2.0%	1.0%	1.1%	2.1%	1.5%	2.0%	1.3%	1.2%	5.7%	2.1%	4.0%	3.9%	5.5%	2.4%
# N = Documents	(2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)	1 (2.0%)

شکل ۷. درصد توزیع فراوانی کدهای مصاحبه شونده ۰۳ و ۰۷ در مقایسه با درصد کدهای سایر مصاحبه شوندگان

در نهایت بر اساس یافته های تجزیه و تحلیل کیفی می توانیم نمودار ۸ از مدل پارادایمی را ارائه کنیم. شکل زیر، مدل درختی متغیرهای موثر بر طراحی منظر شهر با رویکرد زیبایی شناسی را نشان می دهد. نمودار زیر، یک نمودار گرافیکی کیفی است که رابطه بین ۶ عامل اصلی و تاثیرگذار بر پدیده محوری را تبیین می کند. در این نمودار، هر کدام از ۶ عامل از تعدادی مقولات محوری و مقولات باز تشکیل شده است. به ترتیب از چپ تصویر؛ عوامل علی را می بینید که همان محرک های اصلی تشکیل یک پدیده هستند و نقش مستقلی را ایفا می کنند. شامل سه مقوله محوری

"تعریف منظر شهر" ، "عوامل بیرونی" و "عوامل درونی" موثر بر شکل گیری منظر شهر می باشد. هر یک از این مقوله ها دارای مولفه های فرعی هستند که مقوله مورد نظر شان را بازتر می کنند. تاثیر عوامل علی، عوامل زمینه ای ، عوامل مداخله گر بر روی پدیده مورد بحث، عوامل تسهیل کننده یا همان راهبرد ها را، شکل می دهد که به ترتیب در کادر بالا، پایین و راست پدیده محوری مشاهده می نمایید. عوامل زمینه ای شامل دو مقوله محوری "موجودیت فعلی شهر بابل" و "فرصت ها ، نیازها و توقعات از شهر بابل" می باشد. عوامل مداخله گر نیز سه مقوله محوری "مدیریت شهری و شهرداری ها" ، "عوامل محدود کننده" و "عوامل تعدیل کننده" را مهم می شمارد . راهبردها یا عوامل تسهیل کننده نیز از مقوله های محوری " راهبردهای طراحی و اجرایی" ، " مدیریتی و قانونی" و "ساختاری و فرآیندمحور" تشکیل شده است. در نهایت این تاثیر راهبردها بر پدیده اصلی بحث است که، پیامد و نتیجه تحقیق را شکل می دهد. به طور کلی برنامه ریزی و طراحی شهری در تقویت روابط اجتماعی مردم نقش اساسی ایفا می کند (Al-Ghiyadh & Al-Khafaji, 2021). همچنین مدیریت شهری اثر به سزایی در افزایش زیباسازی دارد (Cumming et al,2017). سازمان دهی برای زیباسازی مناظر شهری و رفع آلودگی های بصری نیازمند مدیریت و برنامه ریزی پایدار است (Dabbagh & Dabbagh,2022).

شکل ۱. مدل پارادایمی پیشنهادی متغیرها (الگوی بهینه پژوهش).

نتیجه گیری

هدف مقاله حاضر، ارائه مدل کیفی پیشنهادی برای "متغیرهای طراحی منظر شهر با رویکرد زیبایی شناسی" به روش داده بنیاد است. به منظور استخراج کدهای اصلی و فرعی، با نرم افزار مکس کیودا ۲۰۲۳، از فرم های مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شده است. برای بررسی این مهم، ۹ خبره به عنوان مصاحبه شونده که دارای تحصیلات عالی در حوزه مرتبط با شهرسازی و طراحی شهری انتخاب شدند. در این مقاله از نظر ۴۱ نفر شهروند با پراکنش مناسبی از مناطق مختلف شهر بابل نیز استفاده به عمل آمده است. در ابتدا تمامی کدهای باز استخراج شد. بعد از مرحله پالایش، کدها با یکدیگر ادغام شده و در نهایت در طبقه بندی های با معنی و با نام مشخص در کد "محوری" و "انتخابی" دسته بندی گردیدند و مقدار فراوانی متناظر با آنها نیز قید گردید. منظور از کد انتخابی همان ۶ تم اصلی و مقدار فراوانی نیز تعداد تکرار کلید واژه ها در هر مقوله است. برای سنجش پایایی، فایل های مصاحبه دو فرد که دارای بیشترین کد استخراج شده بودند با شماره های Interv03 و Interv07 با یکدیگر مقایسه گردید برای سنجش پایایی، فایل های مصاحبه دو فرد که دارای بیشترین کد استخراج شده بودند با شماره های Interv03 و Interv07 با یکدیگر مقایسه گردید و در خروجی قرارداد بین کدی نیز، آزمون توافق و شاخص کاپا برای این دو مصاحبه شونده مقدار ۰/۶۳ را به خود تخصیص داده است. مدل پیشنهادی متغیرها در قالب مکس مپ در نرم افزار مکس کیودا ارائه شد. نتیجه مدل پارادایمی اشتراوس و کوربین بر روی پدیده تحقیق، برون دادیست که بر روی مردم، هویت و خود منظر مشاهده شد. مقوله های "برقراری ارتباط تنگاتنگ بین هویت شخص و منظرشهر" با ۳۱ بار تکرار، "بیشتر شدن احساس سرزندگی شهروندان در شهر" ۱۷ بار و "سلامت روانی و جسمی مردم" ۱۶ بار، "غنی بخشیدن به حضور شهروندان در شهر" ۱۳ بار و "افزایش حس زیبایی و رضایت مردم از منظر" و "ارتقا کیفیت زندگی مردم" با ۱۲ و ۱۱

بار تکرار به ترتیب توانستند بیشترین کد به دست آمده را در پیامد های تحقیق به خود اختصاص دهند که برآیند تاثیر رویکرد زیبایی با نگاه شهروندان در طراحی منظر شهر می باشد.

پی نوشت

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری المیرا رفیع زاده ملکشاه با عنوان «تبیین مولفه های طراحی منظر شهر با رویکرد زیبایی شناسی، مورد پژوهی شهر بابل» می باشد که به راهنمایی دکتر «زهرا سادات سعیده زرآبادی» و مشاوره پروفسور «اسماعیل شیعه» در گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب به انجام رسیده است.

۲. Landscape Visual Aesthetic Quality (LVAQ)

۳. Experts

۴. Two Model Cases

۵. Max map

۶. Inter-code Agreement

۷. Crosstab

۸. Summary Grid

References

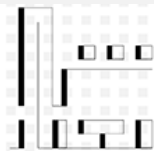
- Acar, C. Acar, H. & Eroglu, E. (2007). Evaluation of ornamental plant resources to urban biodiversity and cultural changing: A case study of residential landscapes in Trabzon city .Turkey: *Build. Environ.* 2007, 42, 218–229. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2005.08.030>
- Ahmadi Mirghaed, F. Mohammadzadeh, M. Salmanmahiny, A. & Mirkarimi, S.H. (2020). Assessing the interactions between landscape aesthetic quality and spatial indices in Gharasoo watershed, North of Iran. *International Journal of Environmental Science and Technology.* 17, 231-242. <https://doi.org/10.1007/s13762-019-02342-2>
- Al-Ghiyadh M. A. K. & Al-Khafaji S. J. N. (2021). The Role of Urban Planning and Urban Design on Safe Cities. In IOP Conference Series: *Materials Science and Engineering* (Vol. 1058, No. 1, p. 012065). IOP Publishing. <https://doi.org/10.1088/1757-899X/1058/1/012065>.
- Aminzadeh, B. (2016). *Values in urban landscape design*. Tehran: University of Tehran Press. (in Persian)
- Aminzadeh, B. (2011). Evaluation of aesthetics and place identity. Tehran: *hoviateshahr*. (in Persian)
- Atik, M. Canay Işıklı, R. Ortaçesme, V. & Yıldırım, E. (2017). “Exploring a Combination of Objective and Subjective Assessment in Landscape Classification: Side Case from Turkey.” *Applied Geography* 83 (June): 130–140. <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2017.04.004>
- Attar Sahragard, F., Danekar, A., & Jahani, A. (2024). Modeling landscape visual aesthetic quality assessment towards tourism development in protected areas. *Environmental Sciences*, 22(1), 123-144. [doi: 10.48308/envs.2024.1335](https://doi.org/10.48308/envs.2024.1335)

- Blaikie, N. (2016). *Designing social research: the logic of anticipation*. (H. Chavoshian, Trans). Tehran: Ney. (Original work published 2000). (in Persian)
- Charmaz, K. & Thornberg, R. (2021). The pursuit of quality in grounded theory. *Qualitative Research in Psychology* 2021, VOL. 18, NO. 3, 305–327. <https://doi.org/10.1080/14780887.2020.1780357>
- Chun Tie, Y. Birks, M. & Francis, K. (2019). Grounded theory research: A design framework for novice researchers. *SAGE open medicine*, 7. doi:10.1177/2050312118822927
- Cheng, X., Damme, S.V., Li, L., & Uyttenhove, P. (2019). Evaluation of cultural ecosystem services: A review of methods. *Ecosystem Services*. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2019.100925>
- Corbin, J. & Strauss, A. (2013). *Principles of Qualitative Research: Grounded Theory Development Methods and Procedures*. (M. Esmaili et al, Trans). Tehran: Andisheh Rafi. (in Persian)
- Cumming T. L. Shackleton R. T. Förster J. Dini J. Khan A. Gumula, M. & Kubiszewski, I. (2017). Achieving the national development agenda and the Sustainable Development Goals (SDGs) through investment in ecological infrastructure: A case study of South Africa. *Ecosystem Services*, 27(May), 253–260. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2017.05.005>.
- Daniel, T.C. (2001). Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*, 54(1-4), 267-281. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(01\)00141-4](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(01)00141-4).
- Dabbagh, E. & Dabbagh, P. (2022). The Role of Management and Planning in Urban Landscape Aesthetic: A Literature Review. *International Journal of Engineering Applied Sciences and Technology*, 2022 Vol. 7, Issue 7, ISSN No. 2455-2143, Pages 22-28. <https://www.ijeast.com/papers/22-28,%20Tasma0707,IJEAST.pdf>
- Dearden, P. (1987). Consensus and a Theoretical Framework for Landscape Evaluation. *Journal of Environmental Management* 24 (January): 267–278. https://www.researchgate.net/publication/258725135_Dearden_P_1987_Consensus_and_a_theoretical_framework_for_landscape_evaluation_Journal_of_Environmental_Management_24_267-278
- Dramstad, W. E. Tveit, M. S. Fjellstad, W. J. & Fry, G. L. (2006). Relationships between visual landscape preferences and map-based indicators of landscape structure. *Landscape and urban planning*, 78(4), 465-474. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2005.12.006>
- de Val, G. D. L. F. Aauri, J. A. & de Lucio, J. V. (2006). Relationship between landscape visual attributes and spatial pattern indices: A test study in Mediterranean-climate landscapes. *Landscape and urban planning*, 77(4), 393-407. <http://dx.doi.org/10.1016/j.landurbplan.2005.05.003>
- Ebner, M., Schirpke, U., & Tappeiner, U. (2022). Combining multiple socio-cultural approaches—Deeper insights into cultural ecosystem services of mountain lakes? *Landscape and Urban Planning*, 228, 104549. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2022.104549>
- Ervin H. Zube, E.H. Sell, J.L. & Taylor, J.G. (1982). Landscape perception: Research, application and theory, *Landscape Planning*, Volume 9, Issue 1, 1982, Pages 1-33, ISSN 0304-3924, [https://doi.org/10.1016/0304-3924\(82\)90009-0](https://doi.org/10.1016/0304-3924(82)90009-0).
- Frank, S., Fürst, C. Koschke, L. Witt, A. & Makeschin, F. (2013). Assessment of Landscape Aesthetics—Validation of a Landscape Metrics-Based Assessment by Visual Estimation of the Scenic Beauty. *Ecological Indicators* 32 (September): 222–231. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2013.03.026>

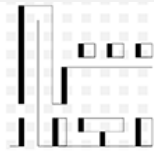

- Gemici, RO. & Polat, AT. (2023). Investigation of the Effect of Urban Identity on Urban Landscape Design with Eye Tracking Technique in the Case of Konya City. *Selcuk Journal of Agriculture and Food Sciences*, 37(2), 337-353. <https://doi.org/10.15316/SJAIFS.2023.033>
- Gobster, P.H., Ribe, R.G. & Palmer, J.F. (2019). Themes and trends in visual assessment research: Introduction to the Landscape and Urban Planning special collection on the visual assessment of landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 191, 103635. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2019.103635>.
- Grote, L. Wang. D. (2013). *Architectural Research methods*. (A. Einifar, Trans). Tehran: University of Tehran Press. (Original work published 2002) (in Persian)
- Gülçin, D., & Yalçinkaya, N. M. (2022). Correlating fluency theory-based visual aesthetic liking of landscape with landscape types and features. *Geo-Spatial Information Science*, 27(1), 237–256. <https://doi.org/10.1080/10095020.2022.2125836>
- Guzmán, A. I. (2017). Geographical Aesthetics: Imagining Space, Staging Encounters Edited by Harriet Hawkins and Elizabeth Straughan. *Visual Studies* 32 (2): 185–186. <https://doi.org/10.1080/1472586X.2016.1274190>.
- Howley, P., (2011). Landscape aesthetics: Assessing the general publics' preferences towards rural landscapes. *Ecological Economics*, 72, 161-169. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2011.09.026>
- Kalivoda, O., J. Vojar, Z. Skřivanová, & Zahradník, D. (2014). Consensus in Landscape Preference Judgments: The Effects of Landscape Visual Aesthetic Quality and Respondents' Characteristics. *Journal of Environmental Management* 137 (May): 36–44. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2014.02.009>
- Karasov, O., Avelino Batista Vieira, A. Külvik, M. & I. Chervanyov. (2020). Landscape Coherence Revisited: GIS-Based Mapping in Relation to Scenic Values and Preferences Estimated with Geolocated Social Media Data. *Ecological Indicators* 111 (April): 105973. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2019.105973>
- Kerebel, A., Gélinas, N. Déry, S.Voigt, B. & A. Munson. (2019). Landscape Aesthetic Modelling Using Bayesian Networks: Conceptual Framework and Participatory Indicator Weighting. *Landscape and Urban Planning* 185 (May): 258–271. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2019.02.001>
- Keshtkaran, R., Habibi, A., & Sharif, H.R. (2017). Aesthetic Preferences for Visual Quality of Urban Landscape in Derak High-Rise Buildings (Shiraz). *Journal of Sustainable Development*, 10, 94. <https://doi.org/10.5539/jsd.v10n5p94>
- Khaki, Gh. (2013). *Grounded research method with thesis writing approach*. Tehran:Fujan. (in Persian)
- Lazarev, L. (2022). Urban Landscape: Aesthetic and Identity Valences. In: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*, 15 aprilie 2022, Chișinău. *Chișinău, Republica Moldova: "Notograf Prim" SRL*, 2022, pp. 157-162. ISBN 978-9975-84-176-4. DOI: <https://doi.org/10.55383/iadc2022.30>.
- Lothian, A. (1999). Landscape and the Philosophy of Aesthetics: Is Landscape Quality Inherent in the Landscape or in the Eye of the Beholder? *Landscape and Urban Planning* 44 (4): 177–198. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(99\)00019-5](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(99)00019-5)
- Mansouri, MA. (2023). Tehran: Confrontation with aesthetics? Tehran: *Eastern Art and Civilization*.11(39).2023. (in Persian). <https://doi.org/10.22034/jaco.2023.390833.1306>

- Mansouri, M. A., & Shad Ghazvini, P. (2022). The Aesthetic Experience of Urban Art Analysis of four experiences in Tehran based on the John Dewey's Valuation Theory. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 15(39), 139-150. (in Persian). https://www.armanshahrjournal.com/article_158070.html?lang=en
- Markovic, S. (2012). Components of aesthetic experience: Aesthetic fascination, aesthetic appraisal, and aesthetic emotion. *I-Percept*. 2012, 3, 1–17. <https://doi.org/10.1068/i0450aap>
- Mundher, Riyadh, Shamsul Abu Bakar, Suhardi Maulan, Mohd Johari Mohd Yusof, Ammar Al-Sharaa, Azlizam Aziz, & Hangyu Gao .(2022). Aesthetic Quality Assessment of Landscapes as a Model for Urban Forest Areas: A Systematic Literature Review. *Forests* 13, no. 7: 991.<https://doi.org/10.3390/f13070991>
- Nasari, S. & Bou Alizadeh, N. (2024). Nature in the murals on Vali-E-Asr Street in Tehran Influenced by the identity of the environment or a purely decorative attitude? Evaluating the relationships between the presence and position of nature with the identity of the environment in the murals' context.Tehran:*Manzar*.16(66).64-69.(in Persian). DOI: [10.22034/MANZAR.2023.403135.2250](https://doi.org/10.22034/MANZAR.2023.403135.2250)
- Nijhuis, S., Van Lammeren, R., & van der Hoeven, F. (2011). Exploring the visual landscape: advances in physiognomic landscape research in the Netherlands (Vol. 2). *TU Delft*. <http://dx.doi.org/10.7480/rius.2>
- Nohl,W. (2001). Sustainable landscape use and aesthetic perception-preliminary reflections on future landscape aesthetics. *Landsc. Urban Plan*. 2001, 54, 223–237.
- Norberg- Schulz, C. (1981) .*Genius Loci*. New York: Rizzoli. (in Persian)
- Packer-Muti, B. (2009). A Review of Corbin and Strauss' Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. *The Qualitative Report*, 14(2), 140-143. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2009.2838>
- Page, J. (2022). Aesthetic Understanding. *Estetika: The European Journal of Aesthetics* 59 (1):48-68. <https://philpapers.org/rec/PAGAU>
- Pakzad, J (2013). *An intellectual history of urbanism*. Tehran: Armanshahr.(Original work published 2010) (in Persian)
- Pakzad, J., & Saki, E. (2014). Aesthetic Experience of Built Environment. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 19(3), 5-14. (in Persian) <https://doi.org/10.22059/jfaup.2014.55399>
- Plieninger, T., D. van der Horst, C. Schleyer, and C. Bieling. (2014). Sustaining ecosystem services in cultural landscapes. *Ecology and Society* 19(2): 59.<http://dx.doi.org/10.5751/ES-06159-190259>
- Purici Ş., & Mareci Sabol H. (2022). From Beautification to Ennobling: The Exterior Mural Mosaics from Suceava of the Socialist Era. *Societies*, 12(4),107.<https://doi.org/10.3390/soc12040107>
- Rahimi, M., Behmai, L., & Barkat, G. H. (2023). Designing A Paradigmatic Model of Barriers to Innovation Management in Ahvaz Primary Schools. *International Journal of Innovation Management and Organizational Behavior*, 3(4), 19-27. <http://dx.doi.org/10.61838/kman.ijimob.3.4.3>
- Ryan, B. D. (2007). Book Review: Cuthbert, Alexander. 2006. *The Form of Cities: Political Economy and Urban Design*. Cambridge, MA: Blackwell. 328 pp. \$84.95 hardcover, ISBN 1-40511-639-0. \$36.95 paperback, ISBN 1-40511-640-4. *Journal of Planning Literature*, 22(2), 125-126. <https://doi.org/10.1177/0885412207306620>
- Sack, R.D. (1997).*Homo geographics: A framework for action, awareness and moral concern*. Baltimore,MD: John Hopkins University Press. <https://searchworks.stanford.edu/view/3477731>

- Schirpke, U., Mölk, F., Feilhauer, E., Tappeiner, U., & Tappeiner, G. (2023). How suitable are discrete choice experiments based on landscape indicators for estimating landscape preferences?. *Landscape and Urban Planning*, 237, 104813. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2023.104813>
- Shieh, E., Behzadfar, M., & Namdarian, A. A. (2017). Theoretical framework Codification for urban scape using “the production of space” theory and influential forces on scape. *Motaleate Shahri*, 6(24), 81-94. (in Persian)
- Stedman, R. C. (2002). Toward a Social Psychology of Place: Predicting Behavior from Place-Based Cognitions, Attitude, and Identity. *Environment and Behavior*, 34(5), 561-581. <https://doi.org/10.1177/0013916502034005001>
- Swaffield, S. R., & McWilliam, W.J. (2014). Landscape Aesthetic Experience and Ecosystem Services. In *Ecosystem Services in New Zealand — Conditions and Trends*, edited by J. R. Dymond. Lincoln, New Zealand: Manaaki Whenua Press. http://www.mwpress.co.nz/_data/assets/pdf_file/0003/77052/2_6_Swaffield.pdf
- Tamrchi F, Asadpoor E, & Zaharakar K. (2022) . Presenting a paradigmatic model of underlying factors result in marital infidelity based on grounded theory. *J of Psychological Science*. 2022; 20(107): 2027-2043. URL: <https://psychologicalscience.ir/article-1-1074-fa.html>
- Tveit, M.S., (2009). Indicators of visual scale as predictors of landscape preference; a comparison between groups. *Journal of Environmental Management*. 90(9), 2882-2888. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2007.12.021>.
- Tribot, A.-S., Deter, J. & Mouquet, N. (2018). Integrating the Aesthetic Value of Landscapes and Biological Diversity. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences* 285 (1886): 20180971. [doi:10.1098/rspb.2018.0971](https://doi.org/10.1098/rspb.2018.0971).
- Van Berkel, D. B., & Verburg. P. H. (2014). Spatial Quantification and Valuation of Cultural Ecosystem Services in an Agricultural Landscape. *Ecological Indicators* 37 (February): 163–174. [doi:10.1016/j.ecolind.2012.06.025](https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2012.06.025).
- Wang, R., J. Zhao, & Z. Liu. (2016). Consensus in Visual Preferences: The Effects of Aesthetic Quality and Landscape Types. *Urban Forestry & Urban Greening* 20 (December): 210–217. [doi:10.1016/j.ufug.2016.09.005](https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.09.005).
- Williams, A.T. (2019). The Concept of Scenic Beauty in a Landscape. In: Rangel-Buitrago, N. (eds) *Coastal Scenery. Coastal Research Library, vol 26. Springer, Cham*. https://doi.org/10.1007/978-3-319-78878-4_2
- Zhu Y & Du R .(2024). Evaluating the impact of urban landscape elements on the sense of security and local belonging- case study: Tongdejie, China. *Front. Environ. Sci., Volume 12*. <https://doi.org/10.3389/fenvs.2024.1340394>
- Zhu, Z. He, Q. & Zhu, X. (2022). Spatial Analysis for the Landscape Visual Aesthetic Quality of Urban Residential Districts Based on 3D City Modeling. *Sustainability* 2022, 14(18), 11500. <https://doi.org/10.3390/su141811500>

Providing a qualitative model of variables affecting the aesthetic value of urban landscape (case study: Babylon city)

Abstract:

From the city landscapes and the description of their design in today's cities, we can see that we are still experiencing a theoretical and operational vacuum in providing frameworks for the components of urban landscape design. By studying the evolution of the concept of landscape in the context of urban design, we can understand that the value of "beauty" and the concepts inherent in it, such as holistic view, perception, sense of place and identity, make beauty a turning point that can be understood in all approaches to landscape in some way. In current definitions of beauty, they say that it is a concept that must be perceived and experienced by humans, and it is during this everyday experience that the process of responding, judging, valuing and human interaction towards it is also formed.

The purpose of the article is to qualitatively examine the variables affecting the design of urban landscapes with an aesthetic approach from the perspective of people as the main users of their living environment.

For this purpose, a semi-structured in-depth interview was conducted with a statistical sample of 9 experts and 41 citizens of Babol using the grounded data method, and the data were analyzed using the Max Quda 2023 software. A total of 1879 codes were extracted, which were classified into three stages: open, axial, and selective. Based on the paradigmatic format of the grounded data method, which consists of 6 main themes including the axial phenomenon, causal factors, contextual factors, intervening factors, strategies, and consequences, the qualitative model of the article was obtained.

The consequences, in the above model, are the same as the research achievement, which includes the "output of the landscape phenomenon on people", on the "cityscape" itself, and on "identity".

Keywords: cityscape, aesthetics, identity, grounded data method, model.